Grigore Constantinescu

Comuna

PIETROŞANI

PITEŞTI MMXV

PIETROŞANI

COMPONENŢĂ: Comuna este formată din 5 sate: **Pietroşani**; Bădeşti; Găneşti; Retevoeşti; Vărzăroaia.
DISTANŢA FAŢĂ DE REŞEDINŢA JUDEŢULUI: 45 km.
SUPRAFAŢĂ: 49,9 km^2.
POPULAŢIE: 5.702 locuitori [2.825 M + 2.877 F] (2011).

ATESTARE DOCUMENTARĂ:

Bădeşti – <1351 septembrie 1 - 1352 august 31> [6860] (DIR, XIII-XV, B, ŢR, doc. 8)• **Găneşti** – 1567 [7075] aprilie 23 (DRH, B, ŢR, vol. VI, doc. 23)• **Pietroşani** – 1568 [7076] august 2 (DRH, B, ŢR, vol. VI, doc. 91)• **Rătivoeştii Vechi** <Retevoeşti> – ante 1526 iulie 6 (DRH, B, ŢR, vol. III, doc. 22).

În contextul localităților componente, cea mai veche atestare documentară se consemnează în cazul satului Bădești.

Așezarea este atestată documentar inițial în hrisovul emis de cancelaria domnească a voievodului Nicolae Alexandru Basarab la 1 septembrie 1351-30 august 1352, prin care Bădeștii sunt dăruiți de domnie Bisericii Mănăstirii «Negru Vodă» din Câmpulung.

Sit arheologic: Existenţa anterioară a unei comunităţi umane pe teritoriul actual al satului Pietroşani este atestată prin fragmentele de silex datând din perioada paleolitică descoperite în aria localităţii, prin obiectele din epoca bronzului depistate în cursul cercetărilor arheologice efectuate în satul Retevoeşti, prin Așezarea neolitică, cultura Sălcuța, epoca bronzului şi cultura Tei – situată la est de satul Retevoești, pe terasa Văii Diaconului și Văii Crucii.

•Ansamblul medieval al curților boierești cu incinta și ruinele bisericii din Retevoești [sec. XV-XVI], situat la circa 1 km nord de sat, în punctul Silişte. Din mormintele ctitorilor, s-a recoltat un bogat inventar constând din cercei şi inele, dintre care, unul de aur.

TOPONIMIE:

- **Bădeşti** – toponim format pe baza eponimului *Badea* + sufixul colectiv *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a aşezării. Un Badea Baloşin este atestat frecvent în documentele medievale.
- **Găneşti** – toponim format pe baza patronimicului *Ganea* (atestat prin tradiţia orală locală) + sufixul colectiv *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.
- **Pietroşani** – toponim topografic evocând natura terenului pe care s-a constituit aşezarea (la origine, apelativul *pietros*) + sufixul *–ani*, care indică apartenenţa locală.
- **Retevoeşti** – toponim provenit din eponimul *Retevoi* + sufixul colectiv *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a aşezării. În tradiţia orală locală, este menţionat un *Retevoi*, care, în perioada migraţiei tătarilor, ar fi fost ucis în luptă, fiind îngropat pe dealul Retevoiul. În aceeaşi sursă, este evocat apelativul *retevei* – utilizat de către autohtoni, ca mijloc lexical de identificare în cazul luptelor desfăşurate noaptea, cu tătarii.
- **Vărzăroaia** – toponim social reprezentând un nume de agent derivat din *varză*, cu sens de „cultivatoare de varză”.

SPECIFIC ETNOCULTURAL:

La începutul secolului al XIX-lea, se consemna existenţa, pe teritoriul actual al comunei, a patru bordeie de locuit, dintre care trei erau amplasate în aria localităţii Bădeşti şi unul, pe teritoriul satului Retevoeşti. Arhitectură populară tradiţională caracteristică zonei etnografice a Muscelului. Construite, în marea lor majoritate din lemne de fag sau de arin, pe temeie masive din stejar, casele aveau acoperişurile în patru ape prevăzute cu streşini largi, prelungite, pentru a permite scurgerea apelor pluviale. La faţadă, casele prezentau o prispă scundă lipită cu lut. Sub raport planimetric, se înregistrează locuinţe cu plan bicameral (tindă şi odaie de locuit), dar şi construcţii cu tindă centrală şi camere laterale. Dintre ocupaţiile tradiţionale ce implicau o anume specializare, confecţionarea şiţei antrena locuitori din satele comunei, care desfăceau, într-o arie geografică extinsă, produsele lucrate din bile de brad aduse de la munte, pe apa Râului Doamnei, de către „ţapinari". **Primăria comunei Pietroșani** [1920] –[▲]– şi **Școala veche** [1909] –[▲]– reprezintă construcţii de interes public, specifice începutului de secol XX, conturând, prin prezenţa lor, imaginea unui centru civic rural din perioada istorică menţionată.

Industria casnică textilă a cunoscut o considerabilă dezvoltare, femeile preocupându-se de cultivarea plantelor textile şi de confecţionarea pânzei pentru realizarea pieselor de port popular, a textilelor destinate împodobirii interiorului locuinţelor.

Portul popular relevă influenţe ale portului „ungurenesc" şi prezintă ca element specific o piesă de port utilizată iarna atât de bărbaţi, cât şi de femei: „zeghea" lungă, încheiată la gât cu băieri. Femeile purtau, iarna, în picioare, tureci ≈ „călţuni din dimie albă", peste care încălţau opinci.

În domeniul artei populare, s-au remarcat, în fazele finale ale concursurilor naţionale organizate în perioada anilor 1956–2006, creatoarele din localitate care au obţinut premii ori menţiuni pentru confecţionarea ţesăturilor de interior: Maria Mica, Filofteia Mihuţ (Retevoeşti), Ioana Safta, Maria Safta.

Meştere renumite în arta ţesutului şi a cusutului: Elena Bucur (n. 1946) şi Maria Tiţa erau specializate în confecţionarea: iilor, cămăşilor bărbăteşti, fotelor, prosoapelor, şervetelor, feţelor de masă pe care le vindeau în târgurile din zonă.

Un talentat pictor amator, Ion Păuna (n. 1933), din Retevoeşti realizează, în ulei pe carton, portrete, compoziţii, peisaje din viaţa satului.

În domeniul folclorului literar local, doina Foaie verde foi de nuc se înscrie printre cele mai reprezentative creaţii de acest gen. „Muzicanţi din tată-n fiu", Nicu şi Lenuţa Oprea din Retevoieşti au acompaniat, la vioară şi acordeon, Ansamblul «Doruleţul» al Căminului cultural Retevoieşti (instructori: Eugenia Racoviţă şi Petre Negru).

Din repertoriul folclorului coregrafic zonal, dansurile: Basarabeanca, Brâul de la Pietroşani, Brâul de trei, Căţeaua, Drumu' dragului, Mânioasa, Sârba dreaptă, Sârba în trei ciocane, Ungureanu', Ungurica prezintă elemente locale de individualizare.

Târguri tradiţionale organizate cu ocazia unor sărbători religioase: Sf. Împăraţi Constantin şi Elena (21 mai), Naşterea Maicii Domnului (8 septembrie), Sf. Cuvioasă Paraschiva (14 octombrie).

PATRIMONIUL CULTURAL-ISTORIC:

✚Biserica «Sf. Nicolae»+«Sf. Filofteia»+«Cuvioasa Paraschiva» Bădeşti –[▲]– construită pe locul „unei biserici de lemn înălţate în 1816, prin osârdia smeritului ereu Vasile sin popa David.". Biserica actuală a fost ctitorită de către preotul Ion Serafimescu, soţia sa, Elena, şi fiii lor, împreună cu Gheorghe Anastase şi soţia sa, Ana, din Rucăr, în perioada anilor 1896-1902, meşteri zidari fiind Lambru Arsene cu fiii săi din Câmpulung-Muscel, iar lemnari: Pandelică Găbrian şi Ion Stănescu din Aninoasa, Toader Lemnaru şi Ion Alboiu din Bădeşti. Reparaţiile locaşului de cult au fost efectuate în anii: 1930, 1938 (consolidarea fundaţiei; centură de beton). Plan în formă de cruce, cu altar semicircular, în interior şi poligonal, în exterior; pridvor înalt, cu arcade semicirculare şi scară de acces la turla-clopotniţă. Pictura murală în ulei este opera artistului plastic polonez W. Blendowschi [1902], restaurată de prof. Ligia Irimescu [1996]. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice:

Penticostarion [1783], 12 Mineie [1805], Octoih [1811], Evanghelie [1812], Triodion [1813], Cazanie [1814] şi clopote din 1902 şi 1920.

✚Biserica «Naşterea Maicii Domnului» Gănești –[▲]– „întemeiată", în anul 1834, „cu toată cheltuiala Ecaterinei Gr. Drugănescu, proprietara moşiei Găneşti, soţia căminarului Grigore Drugănescu, ctitorul culei din Retevoeşti", precum se menţionează în pisanie. În perioada anilor 1877-1879, biserica de lemn „s-a cercuit, tencuit şi zugrăvit", iar, în anul 1930, „s-a prelungit cu amvon", retras din plan, subdimensionat în elevaţie şi executat din scânduri de brad dispuse vertical. Un brâu în torsadă, mascat de stratul din tencuială, înconjoară partea originară a construcţiei. Pictura murală din interior „se diferenţiază stilistic, dar şi tehnic": tempera (în altar şi naos) – opera pictorului Gheorghe Belizarie din anul 1879 – şi ulei (în pronaos şi tindă) din 1930 – aparţinând lui Gheorghe Zafiescu, pictor originar din Curtea de Argeş. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: 12 Mineie [1832], Triod [1833], Evanghelie [1834], Penticostar [1834], Cazanie [1834], Tipic [1851] ş. a.

✚Biserica «Adormirea Maicii Domnului» Pietroşani [1876-1879]~ctitorită de: Gheorghe Baldovin, Mihail Rucăreanu, pr. Petre Popescu, Nică Nicula ş. a., în locul unei biserici mici de lemn dăruite satului Sfinţeşti-Teleorman •intervenţii: consolidare [1907]; construirea cafasului [1929] •pictură murală: Belizarie Paraschivescu [1879]; restaurată de Ion Fleşaru [1936]; repictată de Ilie Căpuşe din Verneşti-Valea Danului [1993].

✚Biserica «Sf. Treime» Retevoeşti –[▲]– construită, în 1795, cu cheltuiala marelui stolnic Scarlat Drugănescu, proprietarul moşiei Retevoeşti, şi a soţiei sale, Sultana, întrucât biserica anterioară, ctitorită, în 1516, de marele logofăt Vlaicu, fusese părăsită din cauza unei epidemii de ciumă, vatra satului mutându-se cu circa 500 m spre sud. Conform tradiţiei locale, meşterii zidari ai bisericii actuale, specializaţi în edificarea construcţiilor ecleziastice, erau originari din Vâlsăneşti. Planul bisericii este absolut originar: un plan trilobat dublu, cu abside semicirculare, la naos şi pronaos; pridvor închis. Biserica are elemente de fortificaţie: metereze. Două turle de formă hexagonală, construite din cărămidă, se înalţă deasupra naosului şi pronaosului, iar o alta, de secţiune pătrată, cu acoperiş piramidal evazat, peste tindă. Decoraţia exterioară este formată dintr-un brâu alcătuit din: trei toruri paralele, cornişă zimţată, firide în arc de cerc, ciubuce. Pictura murală originară, în frescă, efectuată, în 1852, cu cheltuiala Zoiţei Grecov, născută Drugănescu, se conservă fragmentar; în tabloul votiv, macheta bisericii este redată cu maximă exactitate; pe peretele sudic al pronaosului, este zugrăvită Zoia (Zinca) Grecov, iar pe peretele vestic al pronaosului, sunt pictaţi: Scarlat Drugănescu cu feciorii săi şi soţia sa, Sultana, cu fiicele. Biserica a fost parţial repictată (tâmpla) în 1915. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Evanghelie [1742], Liturghier [1815], Mineie [1831], Liturghier [1831] şi icoane pictate pe lemn de Răducanu din Câmpulung în sec. XVIII şi icoane din sec. XIX.

✚Biserica «Duminica Tuturor Sfinţilor» + «Sf. Dumitru» Vărzăroaia [1891-1894]~ctitorită de Nifon ieromonahul, stareţ al Schitului Ciocanu, preot Ion Serafimescu, A. Căvescu, Al. Popescu, preot I. Petrescu ş. a; construită din bârne de lemn preluate din structura vechii biserici a satului Costeşti-Vâlsan •intervenţii: reparaţii capitale [1928]; reparaţii curente [1950, 1986] •pictura murală actuală executată de Gheorghe Negru [1989].

✝Cruci de piatră: **Bădeşti**: ¼ XIX –[▲]– în centrul satului, la ramificaţia spre Sălişte ■~**Retevoeşti**: XVII –[▲]– Cula Drugănescu; 1729-1730 [7238] –[▲]– în Valea Diaconului; 1740-1741 [7249] –[▲]– în cătunul Căzăneşti; 1795-1796 [7304] –[▲]– lângă troiţa lui Cârstoiu.

✝Monumente eroi: **Bădeşti** [1916-1918]; autor: J. Mezzaroba [1937] – lângă biserică ■~ **Pietroşani** [1916-1918; 1941-1945]; autor: J. Mezzaroba [1936] – lângă şcoala generală ■~ **Placa comemorativă a eroilor din Pietroşani** [1916-1919]; (1939) – la şcoala generală ■~ **Retevoeşti** [1916-1918; 1941-1945]; autor: E. Mezzaroba – lângă Cula Drugănescu ■~ **Vărzăroaia** [1916-1918; 1941-1945]; autor: E. Mezzaroba (1947) – lângă Căminul cultural.

În cursul luptelor pentru apărarea unității și independenței naționale a României, au căzut eroic la datorie 257 locuitori ai comunei Pietroșani, numărul eroilor menționați nominal

în monumentalul volum «Argeș. Cartea eroilor» fiind raportat la evenimente de importanță fundamentală în istoria neamului românesc: Războiul de independență [3], Primul război mondial [139], Al doilea război mondial [115].

❖ MEMENTO:

CULA DRUGĂNESCU –[▲]– a fost construită în anul 1822, de către căminarul Gheorghe Drugănescu, ispravnic al judeţului Muscel [1822]; singura culă din ţară la care se păstrează pisania originară. Cula prezintă un plan pătrat, cu trei niveluri: parter şi beci; etaj I – hol despărţit de o arcadă şi două camere dispuse pe latura vest; etaj II – un palier şi două camere.

Pictură exterioară conservată parţial constând din motive decorative (în zona superioară, sub cornişă); o scenă de vânătoare în relief, pictată: un vânător ţinteşte o căprioară. Cula a fost restaurată prin preocuparea Comitetului judeţean Argeş pentru cultură şi educaţie socialistă în anii 1965-1966. În culă, a fost organizat Muzeul sătesc de istorie şi etnografie Retevoeşti, în anul 1970, de către învăţătorul Vasile Popescu. Afectată de seismele din 1977 şi 1986, cula s-a degradat considerabil, impunându-se efectuarea unor operaţiuni urgente de consolidare şi restaurare pentru a putea fi salvată şi reintrodusă în circuitul turistic naţional.

IN MEMORIAM

✪ Martir al luptei pentru libertate participant la Rezistenţa armată anticomunistă de pe versanţii sudici ai Munţilor Făgăraş [1948-1958]: **NIŢU NICOLAE** [1900-1959], învăţător – executat la Închisoarea Jilava, în noaptea de 18/19 iulie 1959.

✪ **BĂRBULESCU EUGEN** [Retevoeşti, 1888-1984] – preot, profesor, folclorist, publicist. Preot la: Mănăstirea Pasărea [1917-1940], Biserica „Sf. Silvestru", Bucureşti; profesor la: Seminarul Nifon din Bucureşti [1917-1924], Colegiul Sfântul Sava din Bucureşti [1929-1940]. Opera: «Creştinism şi naţionalism. Creştinism şi democraţie» [1923]; «Colinde populare» [1935, 1938]; «Prohodul Domnului» [1938]; «Zece cântece religioase» [1938]. Colaborator la publicaţiile: „Realitatea" - fondator, „Duminica poporului" şi „Apostolul". Editor al unor culegeri de creaţie populară din zona etnoculturală Argeş-Muscel [1932/1940].

✪ **BRATU GELU** [1935-1997] – jurist, jurnalist; absolvent al Facultăţii de ştiinţe juridice Bucureşti; redactor la: „Forestierul", „Făclia Hidrocentralei", „Secera şi ciocanul", „Argeşul liber", în care a publicat interesante articole de analiză economică.

✪ **BUNGESCU IOAN** [1898-1948] – general; absolvent al Şcolii superioare de război [1931] şi al Şcolii de război Saint-Cyr din Paris [1933]. Comandant al unor instituţii de învăţământ militar şi mari unităţi operative. Inventatorul „Aparatului central de trageri antiaeriene", premiat de Academia Română [1935].

✪ **DOBRESCU PETRE** [1934-2009] – profesor de limba şi litaratura română la Şcoala Apa Sărată [1958-1962], publicist. Redactor al publicaţiei „Făclia Hidrocentralei"-Corbeni [1963-1965], colaborator la cotidianul „Orizont" din Râmnicu Vâlcea [1980-1994].

✪ **DRĂGUŞANU EUGENIU** [1928-2005] – inginer silvic, profesor, monografist. Colaborator la organizarea Muzeului satului Bădeşti. Opera: «Monografia satului Bădeşti» [2002], «Oameni de seamă din Bădeşti» [2004] ş. a.

✪ **IONESCU NICOLAE** [1912-?] – medic chirurg; poet şi memorialist, autor al poeziilor: „Odă de ziua femeii", „Aşa-i viaţa", „Omul şi anotimpurile", „Ce este satul", „Mama" ş. a.

✪ **LEMNARU ION** [1895-1961] – profesor de matematică şi poet; primul preşedinte al Asociaţiei culturale „Bădeşti 1352". Autor al poeziilor: „Taina Învierii", „Dor de sat", „Visul unei mame" ş. a.

✪ **POPESCU VASILE** [1904-1980] – învăţător emerit cu preocupări culturale remarcabile: organizatorul Muzeului istorico-etnografic Retevoeşti în Cula Drugănescu [1970], colaborator al Institutului de arheologie al Academiei Române. Autorul volumelor cu caracter monografic menţionate la «Bibliografie selectivă».

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Grigore Constantinescu– *Argeșul monumental – enciclopedie patrimonială*, Pitești, 2011, p. [543-546] – 338-339; Idem– *Cula Retevoeşti*, www.google.ro, calameo.1227548; Idem– *Bisericile de lemn din judeţul Argeş – monumente de arhitectură*, www.google.ro, calameo.1227548

Petre P. Stănescu– *Pietroşani-Argeş (Pietroşani, Bădeşti, Retevoieşti, Vărzăroaia, Găneşti), monografie, 1352-1964, 622 de ani de vechime documentară. Studii, documente, mărturii, obiceiuri, legende, tradiţii, grai specific,* Bucureşti, 1974, 416 p.; Eugeniu Drăguşanu– *Monografia satului Bădeşti, comuna Pietroşani*, Baia Mare, 2002, 254 p.; Vasile Popescu– *Satul Retevoeşti-Argeş. Toponimie, antroponimie şi obiceiuri,* Bucureşti, 2002, 112 p.; Vasile Popescu– *Biserica din Retevoeşti, monografie,* Bucureşti, 2003, 111 p.; Vasile Popescu– *Şcoala. Cula Drugănescu. Întâmplări cu haz printre săteni* [2004]; Vasile Popescu– *Retevoeşti-Argeş. Pagini de istorie,* Bucureşti, 2005, 286 pag.; Ion Ştefan– *Istoria bisericilor din Bădeşti, comuna Pietroşani, judeţul Argeş*, Piteşti, 2004, 74 p.; http://judete.biz/localitati-arges/; Ion Popescu-Argeşel – *Judeţul Argeş*.

–[▲]– Monument istoric şi de artă

Pietroşani
Lădeşti
7031
Vărzăroaia
4
726
Păcuraru
Retevoieşti
2
Găneşti
Lăpuşani
3
II

2
731
Pietroşani
229
Bădeşti
Vărzăroaia
Retevoieşti
Găneşti
731

6

PRIMĂRIA COMUNEI PIETROŞANI.

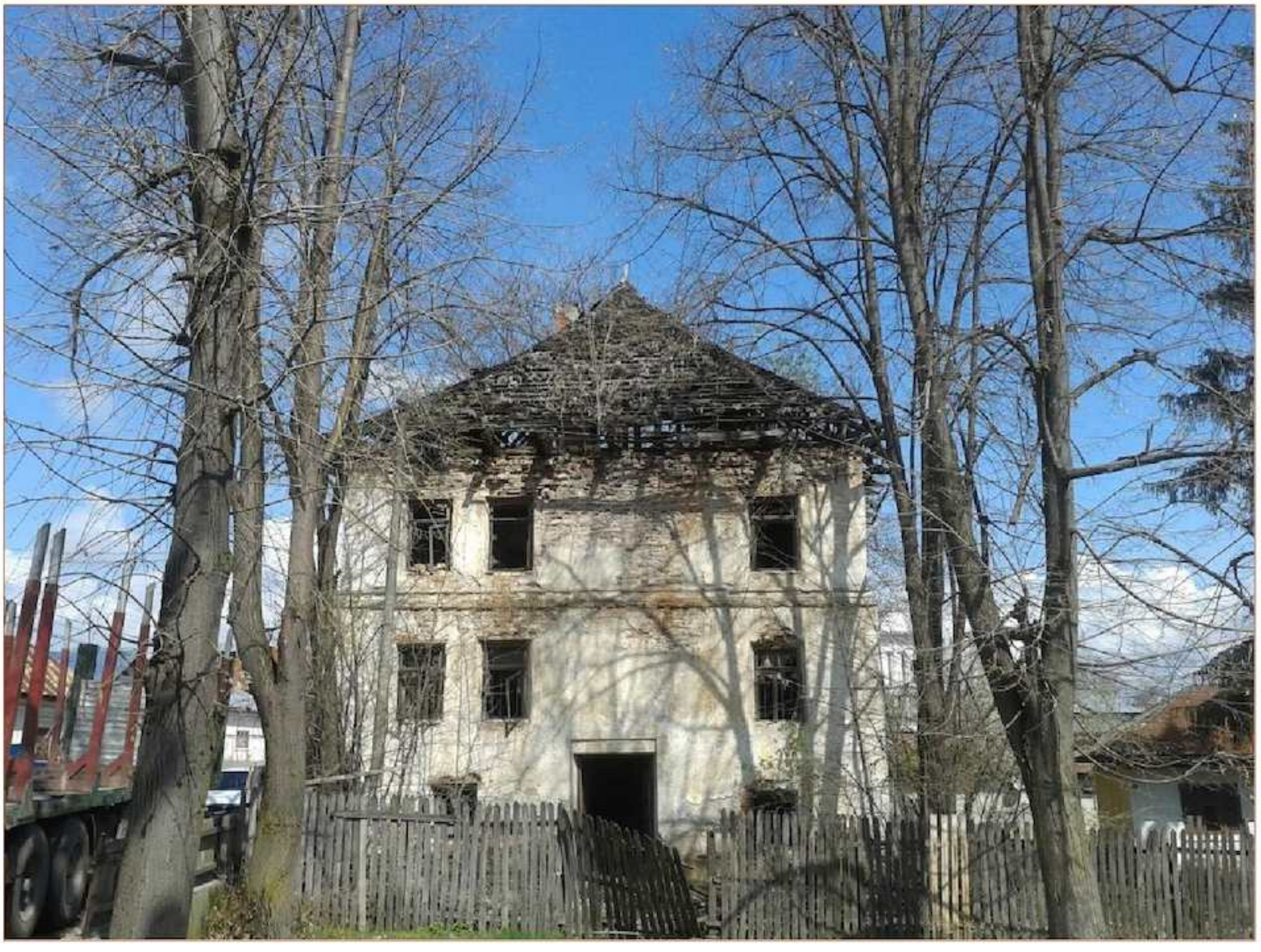

CULA RETEVOEŞTI.

CULA RETEVOEŞTI.

BISERICA RETEVOEŞTI.

BISERICILE DIN GĂNEŞTI.

MONUMENTUL EROILOR.

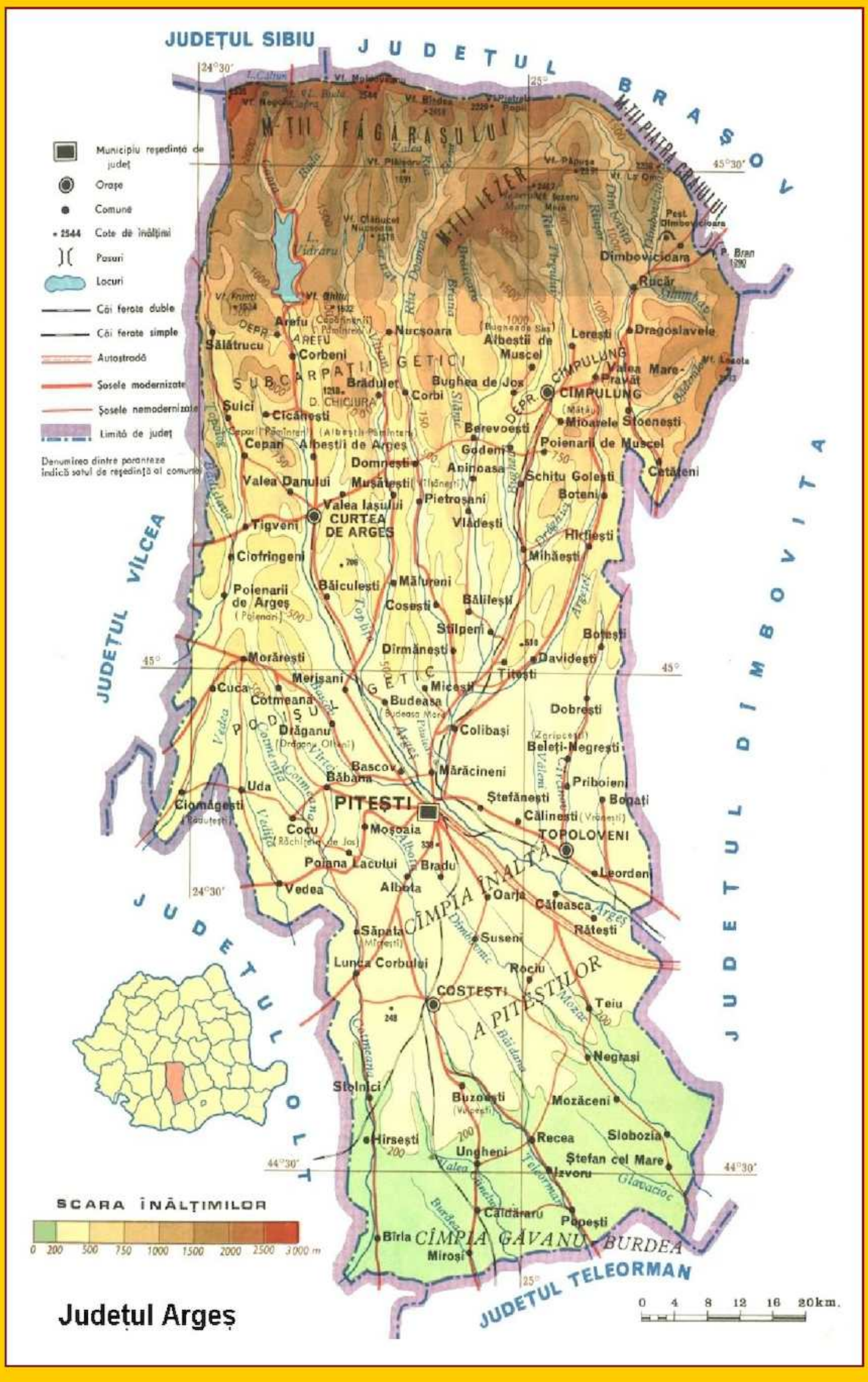

Județul Argeș